

*Obavijest***Prague Atlantic Student Summit (PASS)**

Prag, 20–23. studenoga 2002.

Usporedno s održavanjem povijesnog praškog summita NATO-a, na kojem je najavljeno najveće proširenje NATO-a u povijesti, u Pragu je održan *Prague Atlantic Student Summit (PASS)*. Na summitu studenata sudjelovalo je oko 180 studenata dodiplomaca i postdiplomaca iz čak 37 država članica NATO-a i Partnerstva za mir. Organizacija summita povjerena je *Atlantic Treaty Association (ATA)* i *Atlantic Council of the United States (ACUS)*. S obzirom na to da je Republika Hrvatska članica Partnerstva za mir, te u njoj djeluje nevladina organizacija pod nazivom *Atlantsko vijeće Hrvatske*, hrvatsko izaslanstvo je također bilo nazočno na studentskom summitu u Pragu.

Summit studenata otvoren je 20. studenoga svečanim primanjem. No, prije toga, zbog važnosti tog summita i ugleda koji u SAD-u i NATO-u ima *Atlantic Treaty Association*, studentima se u praškom hotelu Hilton obratio američki predsjednik *George W. Bush jr.* Taj govor američkog predsjednika bio je njegov jedini govor u Pragu, što svjedoči o važnosti govora i poruci koju je predsjednik želio uputiti pred studentima. Predsjednik Bush se osvrnuo na prošlost NATO-a i njegovu važnost, a najavio je i novosti koje će se pojaviti u strukturi i djelovanju NATO-a. Prokomentirao je i aktualnosti američke vanjske i svjetske politike nakon 11. rujna i borbu protiv terorizma, te ukazao na potrebu razoružanja Iraka i ostalih država koje nelegalno proizvode oružja za masovno uništenje.

Nakon govora predsjednika Busha, sudionicima PASS-a su se tijekom svečane večere obratili *Alan Lee Williams*, predsjednik *Atlantic Treaty Association*, te *Jan Kohout*, češki doministar vanjskih poslova zadužen za sigurnosnu politiku. Nakon ta dva pozdravna govora predavanje pod nazivom "*The Choices Facing NATO and its members in Prague: An introduction*" održao je popularni *Jamie Shea*, direktor NATO-ova Ureda za informiranje i tisak. *Jamie Shea* održao je iznimno inspirativan govor pun povijesnih ocjena i predviđanja, u kojem je pred sudionike summita postavio neka opća pitanja globalne sigurnosti i globalnih međunarodnih odnosa, koja se tiču svih obrazovanih i odgovornih ljudi.

Drugi dan summita obilježili su susreti sa svjetskim moćnicima i paneli s državniciima i predsjednicima različitih država. U Kongresnom centru u Pragu, gdje se isti dan održavao summit NATO-a i zasjedanje *North Atlantic Council (NAC)*, sudionici summita bili su nazočni kratkim prezentacijama i mogli su postaviti pitanja nekima od najvažnijih sudionika NATO summita. Sudionicima PASS-a obratili su se *Lord George Robertson*, glavni tajnik NATO-a, češki predsjednik, legendarni pisac i borac za slobodu *Vaclav*

Havel, glavni zapovjednik NATO-a za Europu (*SACEUR*) general *Joseph W. Ralston*, te portugalski premijer *Jose Manuel Durao Barroso*. Predsjednik Havel uputio je pozdravnu poruku kojom je nadahnuo sudionike i ukazao na važnost summita. Lord Robertson i general Ralston govorili su o važnosti NATO-a u posthladnoratovskom razdoblju, o novim misijama i zadacima NATO-a, posebno pri odgovoru na nove prijetnje, te u rješavanju regionalnih i etničkih sukoba. General Ralston posebno se osvrnuo i na trenutnu najvažniju misiju NATO-a, a to je održavanje mira na Balkanu. NATO će u budućnosti biti sve više okrenut borbi protiv terorizma i proliferacije oružja za masovno uništenje, pri čemu je potrebna pojačana suradnja i potpuna interoperabilnost svih članica NATO-a, starih i novih.

Nakon boravka u praškom Kongresnom centru, PASS je nastavljen u zgradi *Radija Slobodna Europa (Radio Free Europe)* i *Radija Sloboda (Radio Liberty)*. Te dvije radio-postaje danas imaju svoje sjedište u Pragu, i to baš u zgradi parlamenta nekadašnje komunističke Čehoslovačke, što simbolizira pobjedu slobode i demokracije nad totalitarizmom. Organiziran je panel s gostom, gruzijskim predsjednikom *Eduardom Shevardnadzeom*. Predsjednik Shevardnadze obratio se kratkom izjavom i govorio o Gruziji i njenim perspektivama, te želji za članstvom u NATO-u i intenzivnom suradnjom, dok se to članstvo ne ostvari, a zatim je odgovarao na pitanja sudionika summita. Organiziran je još jedan panel s tri predsjednika iz država koje nakon ovog summita nisu pozvane u NATO, ali ostaju glavni kandidati za sljedeći krug proširenja, ako ispune zadane kriterije. Bili su to albanski predsjednik *Alfred Moisiu*, hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić* i makedonski predsjednik *Boris Trajkovski*. Prije sudjelovanja u panelu predsjednici Albanije, Hrvatske i Makedonije susreli su se s američkim predsjednikom George W. Bushom, pri čemu su dobili potporu za učlanjenje svojih zemalja u NATO. Predsjednici su se kratkim izjavama obratili sudionicima summita, a zatim su odgovarali na pitanja, uglavnom o perspektivama svojih zemalja za učlanjenje u NATO, te o regionalnoj suradnji. Predsjednik Mesić je kao i uvijek bio vrlo otvoren u svom nastupu, pa je tako osvojio simpatije sudionika, koji su mu postavili nekoliko pitanja. Predsjednik se založio za dosljedno poštivanje kriterija koje pred Hrvatsku i ostale države postavljaju europske i euroatlantske integracije, a članstvo u tim integracijama označio je jedinim ispravnim putem za Hrvatsku, pri čemu je potrebno podnijeti i neka odricanja.

Poslije panela, sudionici PASS-a imali su priliku čuti još jednu uvaženu osobu, latvijsku predsjednicu *Vaira Vike-Freiberga*. Predsjednica je prvo izrazila zadovoljstvo zbog poziva koji je NATO uputio Latviji da postane punopravnom članicom tog najuspješnijeg obrambeno-političkog saveza u povijesti. Predsjednica je govorila o prošlosti i sadašnjosti Latvije, te perspektivama za budućnost koja će biti vezana uz NATO i Europsku uniju. Posebno je istaknula važnost ispravljanja povijesne nepravde nanesene latvijskom narodu aneksijom od SSSR-a. Gosti posljednjeg panela bili su ru-

munjski ministar vanjskih poslova *Mircea Dan Geoana* i bivši poljski ministar vanjskih poslova, nekadašnji disident i borac za slobodu Poljske *Bronislaw Geremek* koji su govorili su o perspektivama svojih zemalja i učlanjenju u NATO, te o novim zadaćama NATO-a i ulozi Poljske i Rumunjske u provođenju tih zadaća.

Trećeg dana održan radni dio summita. Izvedena je simulacija u cjelodnevnom trajanju, pri čemu je simuliran NATO summit. Organizirani su i uz prethodne pripreme održani sastanci zamišljenog North Atlantic Council te njegovih odbora – Defence Planning Committee, Nuclear Planning Group i Political Committee. Za potrebe simulacije, u radu ovih tijela sudjelovali su predstavnici svih 37 država sudionica studentskog summita, iako u radu stvarnih tijela sudjeluju izaslanici samo država članica NATO-a (ukupno 19, a za nekoliko godina 26, ako se svih sedam na Praškom summitu pozvanih država učlani u NATO). Kao zanimljivost treba reći da izaslanici Francuske nisu sudjelovali u radu Defence Planning Committee i Nuclear Planning Group, jer Francuska nije vojno integrirana u NATO, te ne sudjeluje u radu tih tijela. Simulacija je izvedena na takav način da su države koje su to htjele mogle pročitati svoju izjavu, te je kasnije nastavljena debata pod predsjedanjem generalnog sekretara NATO-a, koji je ovom prigodom bila žena i koja je vrlo dobro odigrala svoju ulogu. North Atlantic Council i svaki odbor trebali su usvojiti tekst deklaracije koja se odnosila na nove zadaće NATO-a i odgovor na nove prijetnje. Rasprava je bila vrlo dinamična. Kao zanimljivost možemo izdvojiti neslaganje u North Atlantic Councilu kad su izaslanici Francuske, Hrvatske i Njemačke tražili dodatne konzultacije i mijenjanje teksta deklaracije koji se odnosio na operacije NATO-a *out of area*. Da nije bilo udovoljeno njihovim zahtjevima, mogli su uložiti veto, ne bi bilo konsenzusa i tekst ne bi mogao biti usvojen. Na tom primjeru možemo vidjeti legitimnost, ali i nedostatke donošenja odluka konsenzusom kao načinom odlučivanja koji primjenjuje NATO.

Posljednjeg dana summita održan je sastanak na kojem su usvojeni tekstovi pojedinih deklaracija i završni tekst deklaracije North Atlantic Councila, pa je tako i studentski summit imao prigodu usvojiti svoju "*prašku deklaraciju*". Poslije završnog dijela simulacije, sudionici PASS-a bili su gosti češkog ministarstva vanjskih poslova. Sudionicima PASS-a govorom se obratio domaćin, češki premijer *Vladimir Spidla*. Nakon govora premijera Spidle, sudionici PASS-a održali su raspravu o rezultatima simulacije i oprostajne govore. Summit je završen u svečanom tonu, te je upućena pohvala organizatorima i zahvala domaćinima. Organizirana je i podjela diploma koje potvrđuju da je dotična osoba bila sudionik PASS-a.

Možemo zaključiti kako je Praški atlantski studentski summit (PASS) bio izniman događaj, te sve pohvale treba uputiti organizatorima summita, Atlantic Treaty Association (ATA) i NATO-u. Bila je to prilika za mlade ljude iz 37 zemalja da vide mnoge uvažene državnike i osobe, te čuju njihovu poruku. Također je to bila i prilika mladima da se upoznaju i uspostave

kontakt. Izvođenje simulacije pokazalo je sposobnost mladih ljudi da djeluju kao predstavnici svojih zemalja, što bi neki od njih u budućnosti svakako mogli postati. Važnost summita i razina na kojoj je summit održan ukazuju da takvi događaji imaju budućnost. Pohvale treba uputiti i Atlantskom vijeću Hrvatske, koje je svojim radom omogućilo da Hrvatska bude zastupljena s pet predstavnika na studentskom summitu u Pragu.

Petar Kurečić